

Bostyrers ansvar for skyldnerens eiendeler

Anbefalingen er ferdigstilt i Konkursrådet i juni 2018. Den erstatter den tidligere anbefalingen «Søking etter boets eiendeler». Det gjøres oppmerksom på at uttalelsen er publisert uten vedlegg. Vedleggene er under utarbeidelse og vil bli publisert så snart de er ferdigstilt.

Innhold

1. Innledning.....	2
2. Oppdraget	3
3. Planlegging	3
4. Identifikasjon av eiendeler	4
4.1. Samtale med skyldneren	4
4.2. Bankkonti, bankboks og andre forbindelser i banken.....	4
4.3. Verdipapirer	5
4.4. Skyldnerens post	5
4.5. Gjennomgang av offentlige registre.....	5
4.5.1. Realregistre.....	6
4.5.2. Ikke-realregistre	7
4.6. Samtaler med andre	9
4.7. Skyldnerens advokat	9
4.8. Andre kilder til opplysninger	9
5. Registrering, sikring og forsikring.....	10
5.1. Registering.....	10
5.2. Sikring, forsikring og abandonering – bostyrers omsorgsansvar	11
6. Muligheter for å øke boets masse.....	12
6.1. Merverdiavgift.....	12
6.2. Bestride motregninger	13
6.3. Refusjon av skatt	13
6.4. Gjennomgang av pantsettelse	13
6.5. Mulig krav knyttet til ikke innbetalt ansvarskapital, aksjekapital eller annen selskapskapital	14
6.6. Mulige erstatningskrav.....	14
6.7. Ulovlig utbytte	14

6.8.	Maskert uttak	14
6.9.	Øvrige inntekter under konkursen	14
6.10.	Stansningsretten.....	15
6.11.	Omstøtelige forhold	15
7.	Realisasjon.....	15
7.1.	Generelt.....	15
7.2.	Salg til nærstående av skyldneren.....	16
8.	Særlige problemstillinger ved konserntilknytning og nærståendeproblematikk.....	16
8.1.	Utgangspunkt	16
8.2.	Motpartens kunnskap om skyldnerens forhold	16
8.3.	Bostyrers undersøkelse	17
8.4.	Konsernkontoordning, solidaransvar og kausjoner	17
8.5.	Pant og kausjoner i konsernforhold	17
8.6.	Fellesregistrering i Merverdiavgiftsregistret	18
8.7.	Verdier som er etablert på urettmessig måte - vindikasjon	18
8.8.	Maskerte uttak	18
8.9.	Motregning i konsern	18
9.	Særlige problemstillinger ved personlige skyldnere	18
10.	Rapportering.....	19
11.	Vedlegg – huskeliste.....	19
a.	Personlige boer.....	19
b.	Skyldneren er et selskap.....	19
c.	Veiledning om bostyrerens arbeid i mindre konkursbo.....	19

1. Innledning

(1) En av bostyrers mest sentrale oppgaver er å ta hånd om skyldnerens eiendeler for deretter å realisere disse på den måte som gir størst mulig dekning til kreditorene. Det kan ofte være krevende å finne frem til alle eiendeler som omfattes av generalbeslaget. Denne anbefalingen er ment som en veiledning til bostyrer til bruk i dette arbeidet. Anbefalingen inneholder dels en oversikt over de metoder bostyreren kan benytte og dels en huskeliste over hvilke problemstillinger bostyrer bør være oppmerksom på.

(2) Bostyrers oppdrag gjennomføres ulikt avhengig av om man står overfor et stort eller et lite bo. Den videre fremstillingen tar sikte på bobehandlingen i litt større bo. Når det gjelder planlegging av bostyrerens arbeid og praktiske tilpasninger mv. for mindre bo, vises til anbefalingen i Vedlegg (11c) (Vedlegget er under utarbeidelse og vil bli publisert så snart det er klart).

(3) Anbefalingen må videre ses i sammenheng med artikkelen «[Fortsatt bobehandling i boer uten midler](#)», [anbefalingen om borevisors gransking i gjeldsforhandling og konkurs](#), og Konkursrådets mal for registreringsforretning.

2. Oppdraget

(4) Bostyrers oppgaver følger av [konkursloven \(kkl.\) § 85 første ledd](#). I § 85 først ledd nr. 1 fremgår det at bostyrer skal «*skaffe rede på hva som hører til boets masse ...*», og i § 85 første ledd nr. 3 at bostyrer skal «*sørge for bevaring, tilsyn, nødvendig forsikring og mulig forøkning av boets eiendeler og for at de blir solgt så fordelaktig som mulig*». I denne anbefalingen vil det bli gitt noen råd til bostyrer om hvordan man kan gå fram for å oppfylle disse pliktene. Hvor dypt man skal gå i disse undersøkelsene avhenger av boets størrelse og hvilke midler bostyrer har til rådighet.

(5) Bostyrer skal bare ta beslag i det som «*tilhører skyldneren*», jf. [dekningsloven \(deknl.\) § 2-2](#). I tillegg vil konkursbeslaget omfatte eiendeler og rettigheter som skyldneren har avhendet uten at kjøper har etablert rettsvern.

(6) Videre tillegger det bostyrer å sørge for ivaretagelse av eiendelene som tas i beslag. Ivaretagelse innebærer at eiendelene må sikres på en forsvarlig måte slik at de ikke blir ødelagt og sørge for at nødvendige forsikringer er i orden. Dette gjelder også for pantsatte eiendeler, jf. pkt. 5.2.

(7) Bostyrers planlegging av arbeidet må tilpasses skyldners juridiske person, skyldners eventuelle konserntilknytning og eksistensen av nærstående selskaper eller personer. Det må det skilles mellom konkursbo der skyldneren er et selskap og personlige bo. Det er også viktig å vurdere mulige konsekvenser av at skyldneren er en del av et konsern eller har/har hatt transaksjoner – mellomværende med nærstående. Disse opplysningene får betydning for bostyrers videre arbeid med boet. Bostyrer må dessuten avklare behovet for å engasjere en borevisor og/eller andre medhjelpere.

3. Planlegging

(8) Innledningsvis må bostyrer skaffe seg en oversikt over skyldnerens eiendeler og hvilke problemer som kan dukke opp underveis i bobehandlingen. Deretter bør bostyrer legge en plan for bobehandlingen. Dersom det benyttes borevisor og/eller bomedhjelp, bør det etableres og kommuniseres en tydelig felles plan for videre arbeid. Ved større konkursbo/konkurser som omfatter flere konsernselskap kan det også være nyttig å avklare hvordan utført arbeid skal dokumenteres, etablering av felles arkivfunksjon, arbeidsdeling og rutiner for utveksling av informasjon. Manglende planlegging av større konkursbo kan medføre dobbeltarbeid, misforståelser og mangelfull dokumentasjon av sentrale vurderinger. Det vises i denne forbindelse også til [anbefalingen om borevisors gransking ved gjeldsforhandling og konkurs punkt 3](#), som gjelder borevisors planlegging av granskingsoppdrag ved gjeldsforhandling og konkurs.

(9) Ved planlegging av oppdraget må det ses hen til at oppdraget skal gjennomføres innenfor den tilgjengelige finansielle rammen. Bostyreren bør gjøre en kost-nytte vurdering i forhold til tiltak som iverksettes, og vurdere arbeidsomfang opp mot blant annet søkegodhet hos de man vurderer å fremme krav mot. Bostyreren vurderer skjønnsmessig hvilke tiltak som iverksettes og arbeidsomfang.

4. Identifikasjon av eiendeler

4.1. Samtale med skyldneren

(10) Normalt er det nødvendig å begynne bobehandlingen med en samtale med skyldneren. Dersom skyldneren er et selskap, vil det være naturlig å ha samtaler med daglig leder, regnskapsansvarlig og styreleder. Konkursrådet har utarbeidet en liste over spørsmål som det kan være relevant å stille til skyldner. Skyldner har plikt til å bistå med å fremskaffe de opplysninger bostyrer har behov for, jf. [kkl. § 101](#). Det første møtet med skyldner vil ofte være et uformelt møte der formålet er å få en oversikt over skyldnerens eiendeler. Senere i bobehandlingen gjennomføres et oppfølgingsmøte. Dette er et mer formelt møte der bostyrer bør notere de opplysningene skyldneren gir. Skyldner bør vanligvis få kopi av det notatet som utarbeides på bakgrunn av samtalen, med oppfordring til å gi supplerende opplysninger (foreleggelse gjelder ikke for interne arbeidsnotater). Innledningsvis i bobehandlingen er det vanlig at opplysninger fra skyldneren innarbeides i innberetningen og registreringsforretningen og «godkjennes» av skyldner gjennom signering av disse. Det er viktig at skyldneren gjøres oppmerksom på ansvaret ved å signere på registreringsforretningen.

(11) Skyldner bør gjøres oppmerksom på at det kan være straffbart å gi ukorrekte eller ufullstendige opplysninger, jf. straffeloven (strl.) [§ 221](#) og [§ 408](#), jf. [§ 409](#). Skyldners plikter etter [kkl. § 101](#) er gjennomgått i [avhandling gitt av Thorbjørn Klundseter](#).

(12) Skyldneren har rett til å la seg bistå av en advokat i samtalen med bostyreren. Bostyrer har likevel ikke plikt til å kommunisere gjennom skyldnerens advokat. Dette fordi bostyrer opptrer som part for boet, ikke som advokat i saken.

(13) Dersom skyldneren ikke er villig til å forklare seg for bostyrer, kan han etter [kkl. § 149](#) kalles inn til rettsmøte og pålegges å svare på spørsmål (se for eksempel [Rt-1986-1160](#)). Falsk forklaring i retten kan straffes etter reglene i [strl. §§ 221 flg.](#)

(14) Dersom skyldneren ikke er samarbeidsvillig, kan han pålegges frihetsinnskrenkning etter [kkl. § 105](#). Dette er nærmere omtalt i Konkursrådets anbefaling «[Om forholdet mellom den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og konkursloven § 105](#)» og rutinebeskrivelsen «[Pågrep og fengsling av skyldneren](#)». Slik frihetsinnskrenkning bør reserveres for særlige tilfeller, hvor skyldnerens medvirkning er nødvendig for bobehandlingen.

4.2. Bankkonti, bankboks og andre forbindelser i banken

(15) Bostyrer må umiddelbart etter konkursåpning sørge for å sperre kjente bankkonti ved beskjed til skyldnerens bank(er), jf. [kkl. § 79](#). En slik sperring vil forhindre at skyldneren disponerer kontoen. Vi anbefaler at bostyrer følger opp og påser at bankkonti ikke blir belastet etter at melding er gitt¹.

(16) Bostyrer må kontakte skyldnerens bankforbindelse og få tilsendt kontoutskrifter for gjennomgang. Man skal normalt gjennomgå kontoutskriftene, i alle fall for de siste tre mnd. forut for fristdagen, jf. [dekn. § 1-2](#). Det bør ses nærmere på større utbetalinger.

¹ Mange banker abonnerer i dag på konkurskunngjøringer og sperrer konti på eget initiativ. Det pågår dessuten et arbeid med elektronisk kommunikasjon med bankene der melding om konkurs skal sendes automatisk til banken, hvorpå banken automatisk skal sperre konti og sende en transaksjonsutskrift til bostyrer via Altinn. Inntil videre anbefaler Konkursrådet at banken underrettes i tråd med [kkl. § 79](#).

(17) Identifikasjon av mulige omstøtelige transaksjoner vil normalt bli gjennomført ved å foreta en kontroll av et utvalg av betalinger. Utvalget vil gjøre det mulig å identifisere enkelte transaksjoner, transaksjonsmønstre og andre sammenhenger. Man kan i ordinære tilfeller filtrere ut fortrinnsberettigede betalinger (lønn og merverdiavgift) fra utvalget og vurdere resterende transaksjoner.

(18) For å identifisere aktuelle og vesentlige omstøtelige transaksjoner kan bostyrer eller borevisor etablere en eller flere vesentlighetsgrenser/grenseverdier som benyttes ved utvelgelsen av utbetalinger som skal undersøkes videre. En bør ha forskjellige vesentlighetsgrenser for utvalget som gjelder de siste tre måneder ([deknl. §5-5](#)) og for øvrige transaksjoner.

(19) Når det gjelder utbetalinger til nærstående må en velge grenseverdien/vesentlighetsgrense for kontrollen av disse transaksjonene individuelt, slik at en også kan identifisere systematiske utbetalinger av mindre enkeltbeløp over tid.

(20) Dersom skyldneren har bankboks, må det sendes melding om sperring av denne til banken.

(21) Det kan også ofte være hensiktsmessig å sende kontrollforespørsler til flere banker. Bostyreren bør da kontakte relevante banker og forespørre om skyldneren har konto eller annen forbindelse med banken.

4.3. Verdipapirer

(22) Dersom skyldneren har investorkonti i Verdipapirsentralen (VPS), må også disse konti sperres umiddelbart, jf. [kkl. § 79 fjerde ledd](#). Sperring av konti i VPS reiser imidlertid særlige problemer, se under pkt. 4.5.2.2. Skyldneren kan også ha andre verdipapirkonti, ikke børsnoterte aksjer i depot i bank, forsikring- og finansinstitusjoner eller hos meglere, som må sperres.

4.4. Skyldnerens post

(23) Etter bestemmelsen i [kkl. § 104](#) har bostyrer rett til å kreve utlevert brev og andre postforsendelser som er adressert til skyldneren. Posten tar et gebyr for omadressering av post dersom man ber om at posten sendes til bostyrers kontor. Bostyrer plikter etter [kkl. § 79 femte ledd](#) å underrette Posten Norge AS om konkursåpningen. Denne underretningen alene utløser ikke gebyr med mindre man samtidig ber om at posten skal omadresseres til bostyrer. Se for øvrig [Konkursrådets uttalelse nr. 45](#) om dette.

(24) I personlige konkursbo eller dersom skyldneren er et mindre selskap, vil det være naturlig i en periode å omadressere posten til bostyrers kontor.

(25) Dersom det dreier seg om en større organisasjon og boet beholder enkelte ansatte i virksomhet etter boåpning, kan det være forsvarlig å la posten komme til selskapets gamle adresse samtidig som det avtales med Posten hvem som har rett til å få posten utlevert og gjennomgå denne på vegne av bostyrer.

(26) Beslag av e-post reiser særlige problemer som er behandlet i [Konkursrådets uttalelse nr. 53](#).

4.5. Gjennomgang av offentlige registre

(27) Konkursregisteret sørger for at konkursen registreres i Løsøreregisteret, Regnskapsregisteret og Foretaksregisteret. Konkursregisteret sørger også for registrering av konkursåpning i

Eiendomsregisteret, og for at opplysninger om at konkursen er blitt registrert blir tilgjengelig for bostyrer gjennom Bobehandling i Altinn. Bostyrer må fortsatt sørge for registrering i andre realregistre, jf. [kkl. § 79 fjerde ledd nr. 1](#).

(28) Nedenfor er det redegjort for noen relevante registre. Oversikten er imidlertid ikke uttømmende. Enkelte næringer kan være underlagt konsesjoner, og i så fall bør det aktuelle konsesjonsregisteret undersøkes, samt hvorvidt konsesjonen kan overdras.

(29) Ved gjennomgang av offentlige registre er det viktig å være oppmerksom på forskjellen mellom realregistre og ikke-realregistre. Realregistre er registre som er ordnet etter de formuesgoder som rettigheten gjelder, jf. panteloven § 1-1 fjerde ledd. En registrering i et realregister gir legitimasjon og rettsvern. Registrering av eiendeler i andre registre gir ikke rettsvern, men disse registrene kan være viktige kilder til informasjon. Ektepaktregisteret står i en noe annen stilling da det ikke er et realregister, men likevel har rettsvirkninger for forholdet mellom ektefellene. I den følgende fremstillingen skiller det mellom de ulike typene registre.

4.5.1. Realregistre

(30) Realregister er definert i [tvangsfullbyrdelsesloven §1-8](#):

§ 1-8. Definisjoner

Med realregister menes norsk grunnbok, skipsregister (medregnet Norsk Internasjonalt Skipsregister), luftfartøyregister og lignende norsk rettighetsregister ordnet etter de formuesgoder som rettighetene gjelder. Verdipapirregistre og Løsøreregisterets motorvognregister regnes ikke som realregistre. Med realregister menes også tilsvarende utenlandske registre.

4.5.1.1. Grunnboken (Eiendomsregisteret)

(31) Konkursregisteret foretar et automatisk søk i grunnboken, og anmerker konkursen, dersom skyldneren har hjemmel til en fast eiendom. Bostyrer får opplysninger om dette gjennom bobehandlingen i Altinn. Det legges også ut registerutskrift når skyldneren har grunnbokshjemmel til fast eiendom.

(32) Det automatiske søket dekker kun eiendommer som er registrert på skyldnerens personnummer eller foretaksnummer. Bostyrer bør derfor ved spørsmål og andre undersøkelser gjøre seg opp en mening om skyldneren kan være eier av eiendommer uten å være hjemmelshaver.

4.5.1.2. Kraftledningsregisteret

(33) Kraftledningsregisteret er et register for høyspente sterkstrømledninger. Kraftledningsregisteret omfatter høyspente sterkstrømledninger som er anlagt for statens regning, eller av et kraftselskap med hjemmel i en konsesjon. Registeret føres manuelt av tinglysingsmyndigheten i Kartverket.

(34) I Kraftledningsregisteret tinglyses eierforhold og panteretter i kraftledninger. Utskrift fra Kraftledningsregisteret kan bestilles hos Kartverket. Ved bestilling må det oppgis hvilken kraftledning man er interessert i, kraftledningens navn og nummer, og hvor den ligger. Det kan også bestilles kopi av dokument som er tinglyst i Kraftledningsregisteret. Kartverket tar betalt for utskrift og kopi av tinglyste dokumenter.

4.5.1.3. Skipsregisteret

(35) Skipsregisteret omfatter Norsk Internasjonalt Skipsregister (NIS), Norsk Ordinært Skipsregister (NOR) og Skipsbyggingsregisteret (BYGG). Norsk fartøy på 15 meter eller mer må registreres i NIS eller NOR dersom vilkårene for registrering er oppfylt, jf. [sjøloven § 11 andre ledd](#). Norsk skip med lengde på minst 7 meter, kan registreres, jf. [§ 11 tredje ledd](#). Fartøy under bygging i Norge og kontrakt om fremtidig bygging i Norge kan registreres i Skipsbyggingsregisteret (BYGG). Man kan søke i database på [Sjøfartsdirektoratets hjemmeside](#).

(36) Dersom det er registrert pant eller heftelser i fartøyet vil dette fremgå av skipsregisteret. Identiteten i skipsregisteret er knyttet til fartøyets kallesignal som også er preget inn i skroget (motorromssvngen) på slik måte at kallesignalet er synlig fra motorromsluken på fartøyet.

4.5.1.4. Luftfartøyregisteret

(37) Norges luftfartøyregister (NLR) administreres av Luftfartstilsynet. Et luftfartøy må være registrert i NLR for å få utstedt et norsk registreringsbevis. Registreringen i NLR gir også rettsvern for registrerte hjemmelsforhold og heftelser. På nettsiden til Luftfartstilsynet publiseres en oversikt over alle registrerte fartøy og deres hjemmelshavere 1. januar og 1. juli hvert år. Ellers i året publiseres det en rapport som viser månedlige endringer.

4.5.2. Ikke-realregistre

4.5.2.1. Brønnøysundregistrene

(38) Konkursregisteret gir bostyrer tilgang til en rekke dokumenter gjennom Bobehandling i Altinn. Dette gjelder firmaattest, pantattest fra Løsøreregisteret og utskrift fra Konkursregisteret, samt siste registrerte årsoppgjør i Regnskapsregisteret. Inkludert i materialet fra Konkursregisteret er det også en rolleutskrift som viser øvrige verv som styreleder og daglig leder innehar. Ved personlige konkurser vil også eventuelle ektepakter gjøres tilgjengelig.

4.5.2.2. Verdipapirer

(39) I følge [kkl. § 79 fjerde ledd](#), skal bostyrer sørge for at konkursåpningen registreres i et verdipapirregister, dersom det er registrert rettigheter som bostyrer mener omfattes av beslagsretten.

(40) Bostyrer må derfor etter loven undersøke om skyldneren har investorkonti der det er registrert finansielle instrumenter. Slike undersøkelser kan skje ved standardbrev til banker og andre kontoførere eller ved henvendelse til VPS. Henvendelsen til VPS må skje skriftlig, ved e-post eller brev, idet bostyrer må fremlegge dokumentasjon for konkursåpningen og at han har de nødvendige fullmakter. Etter Konkursrådets syn bør man kunne sende en e-post med lenke til kunngjøringen om konkurs som finnes under kunngjøringer på www.brreg.no. Bostyrer må oppgi navn, foretaksnummer eller fødselsnummer på konkursdebitor. Dersom slike konti er registrert, vil man få opplyst hvem som er kontofører, jf. verdipapirsentralloven § 3-1, samt kontonummer. Denne undersøkelsen i VPS er gebyrbelagt. VPS kan kun opplyse om skyldneren har verdipapirkonto. Selve registreringen av konkursen må skje hos den enkelte kontofører, som også kan ta gebyr for denne registreringen. [Verdipapirregisterloven § 3-1](#) åpner for at flere kan få konsesjon til å drive verdipapirregister. Per i dag er det kun Verdipapirsentralen ASA som innehar slik konsesjon.

(41) En registrering av konkursen i det aktuelle verdipapirregister bør skje så raskt som mulig. Dette er særlig viktig fordi verdipapirregisterloven har helt spesielle regler for at konkursboet skal vinne

rettsvern. Boet får først rettsvern fra det tidspunkt konkursen er registrert, jf. [verdipapirregisterloven § 7-1](#). Se [Konkursrådets uttalelse nr. 41](#).

(42) I noen tilfeller kan det også være nødvendig å undersøke direkte med relevante meglere om det finnes konti som ikke er registrert i VPS eller som er registrert i VPS på meglers konto. Sistnevnte er ikke uvanlig i en mellomperiode, se forøvrig pkt. 4.2.

4.5.2.3. Motorvogn- og båtregisteret

(43) Ved henvendelse til Motorvognregisteret, kan man få avklart om skyldneren har eller nylig har stått registrert som innehaver av en bil. Motorvognregisteret kontaktes mest hensiktsmessig via det lokale biltilsyn. Dersom det gjelder mange biler (mer enn 20), er det mest hensiktsmessig å henvende seg direkte til Det sentrale motorvognregisteret i Vegdirektoratet.

(44) Når man skal sjekke heftelser på biler, bør man sjekke både panteutskriften for skyldneren og samtidig søke på bilnummeret i Løsøreregisteret. Dersom bilen har vært overdratt, vil ikke alltid heftelsene følge med over på den nye eierens blad i registeret, men heftelsene vil fremkomme når man søker på bilnummeret i Løsøreregisteret.

(45) Fra 1. mars 2005 er det Redningsselskapet som driver Sikkerhets- og Småbåtregisteret. Småbåtregisteret samler inn, samordner og systematiserer data om fritidsbåter. Registeret inneholder opplysninger om eierforhold i tilknytning til båter/motorer. Registeret oppdateres automatisk med adresseendringer fra Folkeregisteret. Det er ikke lenger påbudt å registrere båter i Småbåtregisteret, men flere forsikringsselskap krever at båtene skal være registrert. Alle småbåter, både motordrevne og seilbåter, kan registreres i Småbåtregisteret, såfremt båten ikke er registreringspliktige i andre registre, for eksempel Skipsregistrene og Fiskebåtregisteret. Er båten 15 m eller lenger, er den registreringspliktig i Skipsregisteret NOR, se [sjølovens § 11](#). Båter som er registreringspliktige i slike registre kan ikke registreres i Småbåtregisteret. Båter som er 7 m eller mer kan registreres i Skipsregisteret.

(46) I Småbåtregisteret kan man søke på båtens registreringsnummer, skrognummer eller motornummer, samt persondata i form av personnummer, navn og telefonnummer. Registeret fører også oversikt over stjålne båter og motorer, basert på lister fra Kripos. Disse er søkbare med samme parameter som nevnt over. De som var registrert i det gamle Småbåtregisteret og ikke har samtykket til overflytting til det nye registeret, står fortsatt i det gamle registeret.

4.5.2.4. Patentregisteret

(47) Patenter er registrert i Patentregisteret. Registeret føres av Patentstyret og angir blant annet patentenes tittel og nummer, innehaver og oppfinner, samt evt. fullmektig for patenthaveren. Registeret inneholder også opplysninger og lisenser og evt. utlegg i patentet. Man kan søke i Patentregisteret på [Patentstyret nettside](#).

4.5.2.5. Ektepaktregisteret

(48) Ved personlige konkurser får bostyrer gjennom Bobehandling i Altinn automatisk tilgang til eventuelle opplysninger fra Ektepaktregisteret. Ektepakter registrert i Løsøreregisteret etter 11. februar 2011 er tilgjengelige på bosiden umiddelbart. Ektepakter registrert forut for dette blir tilgjengelige innen tre dager fordi disse må hentes frem og skannes.

4.6. Samtaler med andre

(49) Det bør avklares i hvert enkelt tilfelle i hvilken utstrekning det er behov for å ha samtaler med andre enn skyldneren.

(50) Bostyrer kan bl.a. ha samtaler med skyldnerens ansatte. Disse vil ofte kunne ha opplysninger av interesse. Ved personlig konkurs vil det kunne være naturlig å ha en samtale med skyldnerens ektefelle/samboer, både for å få fastslått boets beslagsrett i forhold til vedkommende, og for å sikre at man ikke disponerer over vedkommendes eiendeler.

(51) Samtalene med ledelsen og de ansatte bør gjennomføres så tidlig som mulig. I den innledende fasen av bobehandlingen er det også lettest å få korrekte opplysninger. De opplysninger som gis bør nedtegnes i et notat, og kopi av notatet bør vanligvis gis den/de som har gitt opplysningene.

(52) Det kan også være naturlig å kontakte utvalgte kreditorer som kan gi opplysninger om mulige eiendeler eller transaksjoner fra disse.

(53) Hvor det er grunn til det, bør kreditorene oppfordres til å gi supplerende opplysninger om boets eiendeler. Dette kan evt. gjøres i forbindelse med utsendelse av innberetning.

4.7. Skyldnerens advokat

(54) Dersom selskapet har blitt bistått av en advokat i tiden før konkursåpning, vil vedkommende i mange tilfeller ha mottatt forskudd på salær. Bostyrer må i så tilfelle huske på å be om avregning. Også andre rådgivere eller leverandører vil kunne ha bedt om forskuddsbetaling som skal avregnes. Bostyrer må også være oppmerksom på at skyldneren kan ha midler innestående på klientkonto hos advokat eller megler.

4.8. Andre kilder til opplysninger

(55) Særlig der regnskapsmateriale er mangelfullt eller det av andre årsaker er grunn til å tro at man ikke kan stole på de opplysninger man har mottatt fra skyldneren, kan det være nødvendig å gjøre ytterligere undersøkelser for å kartlegge om det finnes eiendeler som ikke er oppgitt.

4.8.1. Forsikringsselskaper

(56) Ved henvendelse til forsikringsselskaper kan man få avklart om skyldneren har tegnet forsikringer. Man bør også forespørre om det er foretatt erstatningsutbetalinger eller fremmet erstatningskrav i de siste tre år. Dette kan gi verdifull informasjon om mulige eiendeler. En løpende forsikring kan også være en inntektskilde for boet i seg selv, idet man har krav på ristorno dersom forsikringen sies opp. Bostyrer bør imidlertid ikke si opp en styreansvarsforsikring for å få ristorno. Her må man være klar over at en konsekvens av oppsigelse av en styreansvarsforsikring normalt vil være at den ikke lenger gjelder for forhold inntrådt før konkursen. At forsikringen ikke sies opp kan dermed komme boet til gode. Bostyrer bør dessuten informere styret om at forsikringen ikke vil bli fornyet når denne utløper. Dersom det er aktuelt å rette krav mot styret, bør dette gjøres før forsikringen utløper.

4.8.2. Skatteetaten, skatteoppkrevere og Tolletaten

(57) Bostyrer bør ta kontakt med Skatteetaten for å få kopier av skyldnerens skattemeldinger for de siste årene. Bostyrer bør også undersøke om det foreligger bokettersynsrapporter hos Skatteetaten eller skatteoppkreveren. Valutaregisteret inneholder opplysninger om valutautveksling og overføring

av betalingsmidler inn og ut av Norge. Dette forvaltes av Skatteetaten. Det følger av valutaregisterloven av 28. mai 2004 § 1 at formålet med loven bl.a. er å:

...forebygge og bekjempe kriminalitet og å bidra til riktig skatte- og avgiftsbetaling, ved at kontroll- og etterforskningsorganene får tilgang til opplysninger om valutavekslinger og fysisk eller elektronisk overføringer av betalingsmidler inn og ut av Norge.

(58) [Utskrift fra registeret](#) kan gi verdifull informasjon.

4.8.3. Elektronisk informasjon

(59) Data som er lagret på datamaskiner kan gi verdifull informasjon, og man bør vurdere om disse skal gjennomgå for å fremskaffe ytterligere opplysninger. Det er også mulig å rekonstruere slettede filer, og i enkelte tilfeller bør en vurdere om det bør iverksettes tiltak for å finne skjulte filer eller rekonstruere slettede filer. Sistnevnte gjøres imidlertid sjelden da dette er dyrt.

(60) Dersom det er behov for å sikre elektronisk informasjon kan dette oppnås ved å kopiere (speile) elektronisk informasjon lagret på ulike lagringsmedia. Alternativt kan det inngås avtale med IT-leverandør om at informasjonen ikke slettes. Her kan bostyrer ved forhandling komme frem til en rimelig løsning, begrenset til bostyrers behov. Det er kun behov for å bevare den informasjon som allerede er lagret, og det kan gjøres begrensninger i antall brukere mv.

(61) Skylagring av regnskapsdokumenter blir stadig vanligere. Dette skaper problemer da det gjør regnskapsdokumentene mindre tilgjengelig for bostyrer. Videre kan det medføre kostander for boet da skylagringsleverandørene ofte krever at boet skal betale lisens for å få tilgang. Etter Konkursrådets oppfatning er det behov for lovendringer på dette området.

5. Registrering, sikring og forsikring

5.1. Registrering

(62) Etter [kkl. § 80](#) påhviler det bostyrer å sørge for at det blir foretatt en registrering, sikring og verdsetting av skyldnerens eiendeler. Skyldneren har plikt til å møte ved registreringen. Bostyrer må så raskt som mulig få oversikt over de eiendeler som inngår i beslaget. Det må tas aktive skritt for å skaffe oversikt over eiendelene. Det er ikke uvanlig å benytte medhjelpere til registreringen.

(63) Under registreringsforretningen bør bostyrer ta med seg kontanter, betalingsanvisninger og mulige verdipapirer. Kontanter bør telles opp av bostyrer og skyldneren i fellesskap. Bostyrer og skyldneren kvitterer for de kontanter bostyrer tar hånd om. Det kan skje på et eget dokument eller tas inn i registreringen.

(64) Den som registrerer boets eiendeler må sette opp en fortegnelse over de eiendeler som inngår i konkursbeslaget.

(65) Som et utgangspunkt skal alle eiendeler registreres og sikres. Dette gjelder også pantsatte eiendeler.

(66) Det bør anmerkes om eiendeler som befinner seg i skyldnerens besittelse hevdes å tilhøre andre eller kan tilhøre andre. Man må alltid så tidlig som mulig søke å avklare om noen av eiendelene som var i skyldnerens besittelse, er eller kan være beheftet med salgspant. Man sparer mye tid og arbeide dersom dette undersøkes så tidlig som mulig.

(67) Det må avgjøres i det enkelte tilfellet hvor detaljert registreringsforretningen skal være.

(68) Dersom et varelager eller et driftstilbehør åpenbart er overbeheftet og man antar at dette skal abandoneres, er det ikke nødvendig at boet bruker ressurser på å utarbeide en detaljert registreringsforretning. En mer summarisk registrering vil da være tilstrekkelig grunnlag for å etablere en begrunnet mening om verdien og en beslutning om abandonering. I disse tilfellene bør man umiddelbart varsle panthaver slik at panthaver kan bekoste en mer omfattende registrering.

(69) Skal boet derimot stå for salg av driftstilbehør eller varelager, må man være mer nøye med registreringen. Skal boet selge gjenstandene enkeltvis, har man behov for detaljerte lister.

(70) Selve tellingen må ut fra en vurdering kunne overlates til ansatte hos skyldneren eller andre, men det bør da utøves nødvendig kontroll. I registreringsforretningen kan man henviser til listene. Vanlig kontorinventar må kunne omtales i generelle vendinger, i alle fall der det finnes inventarlistene som kan vedlegges registreringen. Der man ikke utarbeider en detaljert fortegnelse, anbefales det at man tar bilder/video som kan vedlegges registreringen.

(71) Dersom det foretas et samlet salg kort tid etter konkursåpning, har man mindre behov for detaljerte lister. Det må da være tilstrekkelig at man gjennom registreringen får oversikt over den samlede verdien av det som skal selges, se Knut Ro: Prøving av fordringer i konkursboer, Lov og Rett nr. 3/4 1992 s. 139 om salgavtalen.

(72) Konkursrådet har utarbeidet en mal for registreringsforretning.

(73) Det er vanlig at registreringen settes opp basert på de opplysninger som gis av skyldneren. Den fortegnelse som settes opp må undertegnes av den som gir opplysningene. Registreringsforretningen fremlegges i første skiftesamling. Dersom registreringsforretningen er undertegnet av andre enn skyldneren, bør skyldneren bekrefte riktigheten av registreringsforretningen i rettsmøtet. Skyldnerens bekreftelse bør i så fall inntas i rettsboken. Blant annet på denne bakgrunn bør man påse at skyldneren møter i første skiftesamling. Om skyldnerens møteplikt på skiftesamlinger vises til [kkl. § 103](#) og [kkl. § 108](#). Dersom skyldneren er et selskap, er det kun møteplikt på skiftesamlinger for styremedlem eller daglig leder dersom bostyrer gir pålegg om å møte. Det anbefales at slikt pålegg normalt gis – i alle fall for en av disse.

5.2. Sikring, forsikring og abandonering – bostyrers omsorgsansvar

(74) Når det gjelder sikring av regnskaper, og kontakt med regnskapsfører og revisor, vises det til Konkursrådets anbefaling «[Borevisors gransking ved gjeldsforhandling og konkurs](#)».

(75) Bostyrer skal påse at eiendeler i beslaget blir tilstrekkelig ivaretatt og at nødvendige forsikringer er tegnet – bostyrer har et omsorgsansvar for alle eiendeler som inngår i beslaget. Ivaretagelse av eiendom består i tilsyn, å hindre vannskader, sørge for forsikring, sørge for at bygninger er låst mv. Dersom boet ikke har midler å ivareta den aktuelle eiendelen, må man ta dette opp med

kreditorene/panthaver. Er eiendelen uten økonomisk interesse for boet (for eksempel fordi den er pantsatt), skal bostyrer abandonere i henhold til [kkl. § 117b](#), med mindre panthaver dekker kostnadene ved ivaretagelse av eiendelen. I visse tilfeller kan det være hensiktsmessig at bostyrer ivaretar eiendelen, mot at kostnadene dekkes av panthaver. Etter abandonering har ikke bostyrer lenger noe omsorgsansvar for eiendelen. Abandonering bør derfor i slike tilfeller skje så raskt som mulig. Ved abandonering oppheves beslaget. Skyldner og panthaver skal da varsles om at boet ikke lenger har omsorgsansvar, samt eventuelt gjøres oppmerksom på at eiendelen er uforsikret.

6. Muligheter for å øke boets masse

6.1. Merverdiavgift

(76) Dersom skyldneren har drevet virksomhet som er merverdiavgiftspliktig, vil skyldneren kunne ha ikke innrapportert merverdiavgift til gode. Man må derfor vurdere om det er hensiktsmessig å ajourføre regnskapene og sende inn skattemelding for merverdiavgift. Dette kan være særlig aktuelt dersom skyldneren har stor andel avgiftsfri omsetning (eksport, leveranser til Nordsjøen osv.). Boet har ingen plikt til å ajourføre regnskaper og innberette merverdiavgift for debitor.

(77) Krav på refusjon av merverdiavgift vil også kunne oppstå ved avskrivning (tapsføring) av utestående fordringer. Selv om fordringsmassen er pantsatt, og panthaver overtar inndrivelsen, må derfor bostyrer følge med og sørge for at fordringene blir tapsført og at det blir innsendt skattemelding slik at skatteetaten kan foreta refusjon av avgift.

(78) Dersom det foreligger utsikter til at det kan bli dividende til uprioriterte krav, kan det være regningsvarende for boet og kreditorfellesskapet å få redusert fortrinnsberettigede krav av klasse II mest mulig. I så fall bør man legge arbeid i å ajourføre merverdiavgiftsregnskapet og foreta avskrivning (tapsføring) eller kreditering (pga. reklamasjon, feilfakturerings, forskuddsfakturerings) av utestående fordringer som ikke lar seg inndrive. På den måten oppnår man refusjon av innbetalt merverdiavgift eller i alle fall reduksjon av fortrinnsberettigede krav av klasse II.

(79) I [uttalelse fra Skattedirektoratet avgitt 3. oktober 2011](#) uttales det at refusjon av merverdiavgift vedrørende tapsføring av skyldnerens fordringer skal gjennomføres på skyldnerens organisasjonsnummer. Synspunktet er gjentatt i [prinsipputtalelse av 27. januar 2014](#). Dette må gjøres på tilleggsoppgave for den terminen skyldneren gikk konkurs.

(80) Krav på refusjon av merverdiavgift kan ikke pantsettes, jf. [skattebetalingsloven § 10-1](#). Bestemmelsen i [§ 10-1 andre ledd](#) oppstiller et forbud mot slik frivillig pantsettelse eller overdragelse av krav på tilbakebetaling av skatte- og avgiftsbeløp etter loven. Den er imidlertid ikke til hinder for at tredjemann kan gis panterett i kravet ved utlegg. Refusjon av merverdiavgift vil imidlertid først gå til dekning av skyldig merverdiavgift for tiden før konkursåpning. Etter [skattebetalingsloven § 13-1](#) har skatteoppkreveren utvidet motregningsrett.

(81) [Skattebetalingsloven \(2005\)](#) har bestemmelser om utvidet motregningsadgang for skatte- og avgiftskrav i [§ 13-1](#).² Av bestemmelsen følger at skatte- og avgiftskrav kan motregnes i ethvert annet

² Dette innebar at rettstilstanden ble endret i forhold til [Rt-2006-343](#) der det ble slått fast at staten ikke hadde adgang til å motregne krav på arbeidsgiveravgift mot et konkursbos krav på refusjon av merverdiavgift, jf. den gamle skattebetalingsloven § 32 nr. 3, jf. [folketrygdloven §24-4](#) sjette ledd.

tilgodebeløp skyldneren har på skatt og avgift, jf. første ledd. I henhold til andre ledd kan formues- og inntektsskatt og trygdeavgift uoppdelt motregnes i andre krav enn skatt og avgift som skyldneren har på staten, fylkeskommunen eller kommunene. I konkurs er motregningsadgangen begrenset til den andel som tilfaller den skattekreditor som konkursboets krav er rettet mot, jf. reglene i lovens [kapittel 8](#).

6.2. Bestride motregninger

(82) Motregninger bør alltid kontrolleres.

(83) I følge [deknl. § 8-1 første ledd](#) kan en bank ikke motregne innestående på betalingsformidlingskonti. Se nærmere om dette i [Rt-1992-1474](#), [Rt-1997-811](#) og [RG-1995-185](#). Etter [finansavtaleloven § 29](#) er det et generelt motregningsforbud i alle typer bankkonti. Forbudet gjelder både i og utenfor forbrukerforhold. Utenfor forbrukerforhold kan forbudet fravikes ved avtale, noe som er svært vanlig. En slik avtalt adgang til motregning er normalt inntatt i bankenes standardavtaler.

6.3. Refusjon av skatt

(84) Det fremgår av [skatteloven § 14-7](#) at det er adgang til å få endret skattefastsettelse for de to foregående år. Det bør derfor alltid undersøkes om skyldneren har betalt skatt i de to foregående årene før opphør av virksomheten. I så fall kan det kreves tilbakebetaling av skatt. Forutsetningen er imidlertid at man sender inn korrigerede skattemeldinger med krav om tilbakeføring av hele eller deler av underskuddet i konkursåret, til tidligere år. Dette gjelder bare for skyldnere som er næringsdrivende. Også her har staten utvidet motregningsrett, jf. over.

6.4. Gjennomgang av pantsettelse

(85) Bostyreren må nøye gjennomgå de pantsettelse som er foretatt. Bostyrer bør særlig se etter:

- Ved pantsettelse av enkle fordringer, som ikke går inn under et pant etter [panteloven § 4-10](#), må det sjekkes at notifikasjon om pantsettelsen er gitt.
- [Panteloven § 4-10](#) gjelder kun fordringer oppstått som ledd i virksomheten. Bostyrer må sjekke om pantet er gyldig stiftet, og om det har rettsvern. Vær særlig oppmerksom på salgspant.
- Om pantsettelsen er lovlig, se [aksjeloven § 2-17](#), [§ 8-7](#) og [§ 8-11](#).
- Hva et pantedokument skal dekke. Man må gjennomgå pantsettelseserklæringene for å se om f. eks. et pantedokument sikrer ethvert mellomværende eller bare et særskilt lån. Man må sjekke hva pantedokumentet er effektiv for. Pålydende på pantedokumentet behøver ikke samsvare med den reelle gjelden.
- Om pantsettelsen har rettsvern. Ved pant i løsøre eller negotiable dokumenter må skyldneren ha gitt fra seg besittelsen. Dersom det er utstedt en pantobligasjon, ihendehaverobligasjon eller liknende for en kundefordring, vil denne fordringen ikke inngå i et pant etter [panteloven § 4-10](#) uten at ihendehavergjeldsbrevet er overlevert til panthaver.

6.5. Mulig krav knyttet til ikke innbetalt ansvarskapital, aksjekapital eller annen selskapskapital

(86) Bostyrer må sjekke om aksjekapitalen eller annen ansvarskapital er innbetalt og om dette har skjedd på lovlig måte. Dette gjelder både opprinnelig kapital og senere utvidelser. Dersom kapitalen skulle innbetales i kontanter, bør man sjekke at dette er gjennomført. Dersom det er foretatt tingsinnskudd, bør man sjekke om det er truffet lovlig vedtak om dette og at tingsinnskuddet som er tilført selskapet hadde den verdi som ble oppført, jf. [asl./asal. § 2-6](#) og [§ 2-13](#).

(87) Dersom aksjekapitalen eller annen kapital ikke er innbetalt overensstemmende med registreringsdokumentene, vil revisor som har bekreftet innbetalingen i forbindelse med registreringen, ha et objektivt erstatningsansvar, jf. [asl./asal](#). Det objektive ansvaret gjelder likevel ikke for mangler som skriver seg fra verdsettingen av innskudd i andre eiendeler enn penger, se [asl. § 2-19 andre ledd](#).

6.6. Mulige erstatningskrav

(88) Man bør vurdere om det foreligger mulige erstatningskrav mot styret, eiere, revisor, ansatte eller andre. Er det begått straffbare forhold, vil dette også kunne utløse sivilrettslige erstatningskrav. Det bør vurderes om det kan være hensiktsmessig å ta dette med i en eventuell straffesak. Om boets søksmålskompetanse vises det til Knut Ro: "Konkursboet eller enkeltkreditorers erstatningskrav", Lov og Rett nr. 3/4 1994 s. 233-241. Det vises også til Konkursrådets artikkel «[Fortsatt bobehandling i boer uten midler](#)».

6.7. Ulovlig utbytte

(89) Bostyrer bør undersøke om det er foretatt utbetalinger fra selskapet i strid med aksjelovens utdelingsbestemmelser. Det ulovlige forholdet kan typisk bestå i at selskapet har delt ut utbytte til aksjonærer uten at det forelå tilstrekkelig utbyttegrunnlag, se [asl. § 8-1](#), jf. [§ 3-4](#). Slike ulovlige utdelinger kan som utgangspunkt kreves tilbakeført fra mottakeren, med mindre denne var i aktsom god tro med hensyn til utdelingens ulovlighet, jf. [asl. § 3-7 første ledd](#). I tilfeller hvor mottakeren ikke kan eller skal restituere de ulovlig utdelte verdiene, f.eks. fordi han er insolvent eller fordi han mottok utdelingen i god tro, kan boet holde de personer som har medvirket til den ulovlige utdelingen ansvarlige for den manglende restitusjonen. De nærmere vilkårene for dette ansvaret fremgår av [asl. § 3-7 annet ledd](#). Ansvar etter annet ledd kan særlig være aktuelt for selskapets styre eller dens generalforsamling.

6.8. Maskert uttak

(90) Bostyrer bør undersøke hvorvidt det er foretatt maskerte uttak ved at verdier er tatt ut i form av feil prising, fiktive transaksjoner mv., jf. punkt 8.8.

6.9. Øvrige inntekter under konkursen

(91) Personlige skyldnere har adgang til å drive virksomhet videre mens bobehandlingen pågår. Det som skyldneren erverver under konkursbehandlingen går som utgangspunkt inn i boet, jf. [deknl. § 2-13](#). Disse inntektene er skattefrie, jf. [skatteloven \(1999\) § 2-33](#). Skyldneren har under konkursen også adgang til å avstå fra å motta gaver, gi avslag på falt arv og gi avslag på andel av den annen ektefelles rådgighetsdel i felleseiet.

6.10. Stansingsretten

(92) Stansingsretten fremgår av [dekn. § 7-2](#) og gjelder i prinsippet i alle gjensidige tyngende kontrakter og uansett hvem av kontraktspartene som «mangler midler», jf. [Ot.prp.nr.50 \(1980-1981\)](#) side 181.

(93) Tilbakeholdsrett etter [dekn. § 7-2](#) gir en rett til å holde «sin ytelse tilbake». Det er med andre ord for sent å tilbakeholde noe når man har ytet det man skal. Dette var tilfelle i [Rt-1992-770](#).

(94) Stansingsretten er et midlertidig virkemiddel. Dersom boet, etter at medkontrahentene som har stanset sin ytelse, velger ikke å tre inn i avtalen, kan medkontrahenten heve etter reglene i [dekn. § 7-7](#). Medkontrahenten kan også kreve sitt tap ved at avtalen ikke blir riktig oppfylt erstattet som dividendefordring, jf. [dekn. § 7-8](#).

(95) Stansingsretten går tapt når eiendelen «blir overgitt» til skyldneren, se også [dekn. § 7-7 andre ledd](#) som fastslår at stansingsretten er tapt dersom ytelsen er «levert» før boåpning. Er ytelsen levert etter konkursåpning, skal boet gi ytelsen tilbake, med mindre boet trer inn i avtalen, se [dekn. § 7-9](#).

6.11. Omstøtelige forhold

(96) For omtale av omstøtelige forhold vises det til [anbefalingen om borevisors granskning ved gjeldsforhandling og konkurs punkt 4.8](#).

7. Realisasjon

7.1. Generelt

(97) Bostyrer har en rett til å realisere skyldnerens formuesgoder. Det foreligger ingen plikt til å realisere. Dersom kostnadene ved sikring, ivaretagelse og realisasjon forventes å overstige forventet vederlag ved salget, bør bostyrer abandonere formuesgodet.

(98) Bostyrer må sørge for en systematisk prosess med identifikasjon, sikring og realisasjon av skyldneres verdier. Bostyrer må kunne dokumentere hvilke formuesgoder som forelå ved konkursåpning. Dette gjøres i registreringsforretningen. Salg som gjøres på vegne av skyldneren må dokumenteres med avtale eller faktura.

(99) Bostyrer må påse at han er habil til å forestå realisasjonsprosessen. Dersom bostyrer har klientforhold til sannsynlige kjøpere eller er inhabil av andre årsaker må realisasjonsprosessen overlates til settebostyrer, som oppnevnes av tingretten.

(100) Ved salg av virksomhet skal det normalt foretas en fordeling mellom panthaver (ofte banken) og boet. Ved fordelingen er det viktig å være bevisst hvordan prisingen blir etablert. I mange tilfeller ligger verdiene på fordringer, driftsmidler og varelager, som ofte vil være verdier som inngår i pantesikkerheten. I stadig større grad er kjøper imidlertid mest interessert i de ansatte, kunnskapene disse besitter og det forhold at virksomheten lett kan drives videre («nøkkelen i døren-effekten»). Dette er immaterielle verdier som ikke inngår i pantet, og som skal tilfalle konkursboet og ikke panthaver.

7.2. Salg til nærstående av skyldneren

(101) Salg til nærstående av skyldneren er ofte en vanskelig problemstilling. Bostyrer har gjerne begrenset tid til rådighet og i en del tilfeller er prosessen styrt av at boet ikke har midler til ivaretagelse av verdiene. En del verdier vil også forvitte dersom driften legges ned før realisasjonen er blitt gjennomført. Det er ofte nærstående av skyldneren som har mest inngående kunnskap om verdier, mangler og realisasjonsmuligheter. Bostyrer må uavhengig av dette etablere en åpen og ryddig salgsprosess.

(102) Ved salg av formuesgoder til nærstående må bostyrer utvise særskilt aktsomhet. Bostyrer bør redegjøre for boets posisjon i forhold til panthaver, løpende kostnader, mulige kjøpere, alternativer og bostyrers/bostyrets beslutning i innberetningen. Dette vil sikre at kreditorene får informasjon om prosessen, hvilke vurderinger som er gjennomført og begrunnelsen for den løsningen bostyrer valgte å gjennomføre.

(103) Ved planlegging og gjennomføring av salgsprosessen må bostyrer være oppmerksom på lovbestemmelsen i [kkl. § 117 andre ledd](#):

Salg av boets eiendeler til skyldneren eller til skyldnerens nærstående som nevnt i dekningsloven § 1-5 skal ikke skje før kunngjøring har funnet sted i avis eller i et egnet elektronisk medium. Fristen for å gi bud skal normalt ikke settes kortere enn en uke. Kunngjøring kan unnlates dersom særlige forhold gjør at det må anses uhensiktsmessig å kunngjøre salget.

8. Særlige problemstillinger ved konserntilknytning og nærståendeproblemattikk

8.1. Utgangspunkt

(104) Det selskapsrettslige utgangspunktet er at det ikke foreligger noen begrensninger i adgangen til å yte finansiell bistand til konsernselskap i [asl. § 8-7](#). Datterselskaper har en lovhjemlet beskyttelse i [aksjelovens kap. 3](#). Bestemmelsene i asl. kap. 3 medfører en begrensning med hensyn til i hvilken grad et morselskap kan påføre datterselskap ulemper eller forpliktelser³.

(105) Dersom skyldneren er en del av et konsern, vil det oppstå et økt behov for bostyrer til å kontrollere transaksjoner, prisingen av transaksjoner og mellomværende med konsernselskaper.

8.2. Motpartens kunnskap om skyldnerens forhold

(106) Det må i utgangspunktet legges til grunn at morselskapets ledelse og tillitsmennene i øvrige konsernselskaper har hatt kunnskap om utviklingen i skyldnerens økonomi og forvaltning. Det må derfor undersøkes hvorvidt det kan ha blitt gjennomført transaksjoner som tilfredsstillende selskapslovgivningens formalkrav, men som ikke var i skyldnerens interesse. Dette kan for eksempel være ved å svekke skyldnerens posisjoner før konkursen ved å gjennomføre ikke forretningsmessig motiverte transaksjoner. Dette kan også gjøres ved å gjennomføre forretningsmessig forsvarlige transaksjoner til en feil prising.

³ Tore Braathen: Moderne forretningsjus II.

8.3. Bostyrers undersøkelse

(107) Bostyrer må gjennomgå det bokførte mellomværende for å verifisere at mellomværende mellom skyldneren og øvrige konsernselskap er et resultat av reelle transaksjoner priset på armlengdes vilkår.

(108) Bostyrer bør vurdere gyldigheten, verdsettelsen og legitimiteten av vesentlige transaksjoner gjennomført før konkursen.

(109) Det bør undersøkes hvorvidt transaksjonene er forretningsmessig begrunnet og om skyldnerens interesse er ivaretatt. Dersom det er risiko for at skyldnerens interesse ikke er blitt ivaretatt på relevant måte, bør det gjennomføres en utvidet granskning av transaksjonens gyldighet⁴. Transaksjoner med konsernselskap skal gjennomføres i henhold til forretningsmessige prinsipper, jf. [asl. § 3-9](#) og i samsvar med habilitet og saksbehandlingsreglene i [asl. kap. 6](#).

8.4. Konsernkontoordning, solidaransvar og kausjoner

(110) Det er anledning til å etablere felles likviditetsstyring i konsernforhold, jf. [asl. kap. 8](#). Slike ordninger medfører at likviditeten styres på overordnet konsernnivå. Det etableres normalt også solidaransvar overfor långiver. Det kan foreligge ansvar for skyldnerens styre dersom skyldneren har påtatt seg solidaransvar med konsernselskap som var insolvente eller der skyldnerens inntreden i konsernkontoforholdet medførte risiko og eller kostnader som ikke stod i rimelig forhold til mulige gevinster. Det samme gjelder dersom styret medvirker til å øke skyldnerens forpliktelser når situasjonen er som beskrevet over.

(111) Bostyrer må undersøke om skyldnerens tilslutning til konsernkontoordningen var aktsom og hvorvidt skyldneren kan ha et regresskrav mot andre konsernselskap dersom skyldneren har blitt påført tap relatert til solidaransvaret.

(112) I konsern er det ikke uvanlig at det inngås konsernkontoavtaler der alle selskaper avgir garantier og stiller sikkerheter for det totale mellomværende med banken. Det normale er at ett av selskapene er kontoinnehaver hos banken med innestående eller utestående vis-a-vis banken (ofte betegnet "toppkonto"), mens øvrige selskaper normalt kun vil ha "deltakerkonti" som gir uttrykk for konserninterne trekk fra toppkontoholderens midler. Innestående på en deltakerkonto innebærer intet reelt mellomværende med banken.

(113) Sikkerheter som stilles av de ulike konsernselskapene reiser ofte kompliserte problemstillinger om kausjon og/eller regress.

(114) Dersom ett eller flere selskaper har tiltrådt en konsernkontoordning på et senere tidspunkt, kan det være grunn til å vurdere hvorvidt denne tiltredelsen var forsvarlig, samt hvorvidt den innebar en omstøtelig disposisjon.

8.5. Pant og kausjoner i konsernforhold

(115) Dersom skyldneren er påført tap som følge av pantstillelser, kausjoner eller garantier, bør bostyrer utrede eventuelle konsekvenser i form av styreansvar og regress etter fellespantereglene. Skyldneren har krav på vederlag (provisjon) dersom skyldneren har kausjonert for andre

⁴ Jf. asl. kap. 6 og kap. 3, samt avtalelovens bestemmelser

konsernselskap overfor tredjemann. Bostyrer bør kartlegge kausjoner og realkausjoner og hvordan disse er priset, jf. [asl. § 3-9](#).

8.6. Fellesregistrering i Merverdiavgiftsregistret

(116) Fellesregistrering i Merverdiavgiftsregistret opphører ved konkurs. Ved gjeldsforhandling må gjeldsnemnden gi melding om avslutning. Avregning av skyldnerens merverdiavgiftsforpliktelser reiser seg særlige problemstillinger. For øvrig vises det til punkt 6.1 ovenfor.

8.7. Verdier som er etablert på urettmessig måte - vindikasjon

(117) Ved overdragelse av verdier fra skyldner til insolvent konsernselskap (søsterselskap) etableres et dividendekrav. Dersom det er overført verdier ved ugyldig avtale eller utroskap, blir ikke det mottakende konsernselskapet rett eier. Skyldner kan i slike tilfeller ha et separatistkrav i gjenstanden, forutsatt at denne er i behold eller klart er byttet i noe annet. Er det tale om penger, er terskelen høy for separatisrett dersom disse er sammenblandet med andre midler. Dersom dette konsernselskapet også er konkurs, vil skyldneren kunne ha separatistkrav i konsernselskapets konkursbo, forutsatt at eiendelen er i behold eller klart byttet i noe annet.

8.8. Maskerte uttak

(118) Reglen om uttak iht. [asl. § 3-6](#) (retten til å dele ut ifra selskapet), jf. [§ 3-7](#) (rettsfølgen) er sentrale bestemmelse i konkurssammenheng. I konsernforhold kan uttakene gjennomføres i form av ugyldige transaksjoner, feilprising og urettmessig belastning av konsernkostnader.

(119) Bostyrer bør gjennomgå prisingen av salg av varer, driftsmidler og tjenester i konsernforhold, samt rentebetingelser og prising av kausjoner og garantier som skyldneren har gitt til fordel for andre selskaper i konsernet. Det samme gjelder i transaksjoner og mellomregningsforhold med nærstående selskaper og personer.

8.9. Motregning i konsern

(120) De ordinære motregningsreglene gjelder ved konkurs, også i konsernforhold. Fokus i konkurs vil være på spørsmålet om forfall – frigjørstidspunkt, jf. [dekl. kap. 8](#).

9. Særlige problemstillinger ved personlige skyldnere

(121) Ved bostyrers forvaltning av personlige bo er det noen særskilte problemstillinger bostyrer bør være oppmerksom på. I motsetning til det som er tilfelle ved konkurs i aksjeselskaper og andre juridiske personer, vil skyldneren i en personlig konkurs leve videre etter at konkursbehandlingen er avsluttet. En personlig skyldner vil også være ansvarlig for den delen av gjelden som ikke er blitt dekket ved konkursbehandlingen. Bostyrer bør derfor legge til rette for at skyldneren får tilgang til den informasjon, dokumentasjon mv. som er nødvendig for å oppfylle forpliktelsene overfor ulike myndighetsorgan, banker og andre.

(122) Det er viktig at bostyrer ivaretar skyldnerens behov ved for eksempel å ikke slette alle skyldneres bankkonti. Å slette skyldnerens bankkonto kan skape unødvendige problemer for skyldneren da det er vanskelig å få åpnet ny bankkonto etter en personlig konkurs. Konsekvensen kan bli at skyldneren får problemer med å motta lønn og andre ytelser.

(123) Videre kan det være en god løsning å få i stand en trepartsavtale mellom skyldner, boet og skyldners arbeidsgiver, om trekk i lønn. Dette kan redusere behovet for fortsatt sperring av skyldnerens konto.

(124) Bostyrer bør også legge til rette for at skyldneren kan få levere korrekte skattemeldinger (skatt, toll og merverdiavgift) og andre meldinger til offentlige myndigheter mv.

10. Rapportering

(125) Konkursbehandlingen er en realisasjonsprosess. Det er viktig at bostyrer i sin redegjørelse gir en beskrivelse av hvilke verdier som forelå ved boåpning, hvordan viktige verdier er blitt realisert og om det har lyktes bostyrer å øke boets masse. Videre må det redegjøres for hva utfallet betyr for de ulike kreditorer.

(126) Realisasjonsoversikten bør vedlegges både bostyrers løpende rapportering og sluttinnberetningen.

11. Vedlegg – huskeliste

a. Personlige boer

b. Skyldneren er et selskap

c. Veiledning om bostyrerens arbeid i mindre konkursbo